

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

התפטרות בגלל הרעת יחסים בעבודה

תיק ממונות מס' 1189-סח

(מהד' כב ניסן)

נושא הדיון

א' עבדה כמה שנים כמטפלת סיעודית ב"הוסטל" של אגודת ב'. בשנה האחרונה הוחלפה הרכות שהיתה אחראית ישירה על א', ובמקומה מונתה רכות חדשה. טוענת א' שהרכות החדשה הקשיחה את היחס כלפי המטפלות, נהגה אתן בחוסר אימון, ודרשה מהן להתרכז יותר בנושאים הטכניים יותר מאשר בנושאים החינוכיים. ומשום כך היא וחברותיה התפטרו מהעבודה. טוענת א' שהקשחת היחס מצד הרכות החדשה דינו כ"הרעת תנאי עבודה" שלפי החוק חייב המעביד בפיצוי פיטורין גם אם העובד התפטר מרצונו.

אגודת ב' משיבה ששינוי היחס מצד הרכות החדשה לא היה בגדר "הרעת תנאי עבודה", אלא דרישה תקיפה יותר מהמטפלות לקיים את תנאי העבודה של המקום, ולכן לפי החוק לא מגיע לעובדת שהתפטרה מרצונה פיצוי פיטורין.

הדיון נערך בהסכמת שני הצדדים בפני דין יחיד.

פסק דין של לפני משורת הדין

אגודת ב' חייבת לשלם לא' פיצוי פיטורין לפני משורת הדין.

(-) אברהם דוב לוי, אב"ד

השאלות לדיון

א. יסוד החיוב בהלכה לתשלום פיצוי פיטורין.

ב. מתי זכאי עובד שהתפטר מעצמו בפיצוי פיטורין.

תשובה

א. חוב המעביד לשלם פילוויי פיטורין לעובד שפוטר מקורו בחוב הענקה של עבד עברי, ע"י החינוך מי תפצ. וכתבו המשל"מ עצדים פ"ג הט"ו ופנ"י קדושין טז ב שחוב הענקה הוא כשכר פעולה, וע"י משל"מ שם שפשוט הדבר שהוא חוב דאורייתא חלף העבודה. אמנם הסמ"ע חו"מ סי' פו ס"ק ב כתב שאינו מתורת חיוב אלא מתורת ויתור ומתנה בתורת חנינה, והש"ך שם ס"ק ב כתב שהדבר ידוע שהוא מתורת לדיקה. וע"י פת"ש סי' שלג ס"ק ג בשם שו"ת אמרי אש ח"א יו"ד סי' לז ושו"ת מ"ס חיים או"ח סי' ו שהציאו ענין חוב פילוויי פיטורין להלכה. וע"י פד"ר כרך א עמ' 330 וכרך ג עמ' 280 שמלבד חיוב הענקה, יש לחייב פילוויי פיטורין גם משום שחוב זה הפך למנהג מדינה, והכל כמנהג המדינה.

וע"י פס"ד ירושלים כרך א עמ' קנח מאחמו"ר ז"ל שהוא כמו משכורת שלוש עשרה, וצפס"ד ירושלים כרך ז עמ' לח שיסוד הפילווייס הוא חסכונית של העובד ממשכורת שלו.

ב. ההגדרה החוקית המזכה את העובד בפילווייס גם אם התפטר מרלונו הוא במקרה של "הרעה מוחשית בתנאי העבודה, או מחמת נסיבות אחרות שזיחסי עבודה לגבי אותו העובד שבהן אין לדרוש ממנו כי ימשיך בעבודתו" (ראה סעיף 11(א) לחוק), כמו למשל שינוי מספר ימי העבודה של העובד שכתולאה הפסיד העובד מקום עבודה נוסף שהיה לו (ראה דצ"ע תשנ"א 10-3 פד"ע כא 238), או שינוי מקום העבודה לאיזור גיאוגרפי אחר (ראה דצ"ע ל"ב 12-3 פד"ע ב 12), או הלנת שכר מתמדת (ראה דצ"ע נג"ג 210-3 פד"ע כז 514) או העסקת עובד בתנאים הנופלים מהנורמות הקבועות בחוקי העבודה (ראה דצ"ע לח"א 4-3 פד"ע י 309).

אמנם בנידון דידן הרעת היחסים נגרמו בגלל התעקשות הרכוז החדשה על עמידה עקבית של שמירה על הוראות העבודה במקום אחרי שבעבר אלל הרכוז הקודמת זכתה העובדת לחופש פעולה יותר, קשה לומר בצירור אם זה מתאים להגדרה החוקית הנ"ל.

אף על פי כן נראה לחייב את המעביד בפילווייס לפני מסורת הדין, וזה על פי מה שנתבאר בגמ' צ"מ סוף פרק ששי (פג א) אמרו ליה עניי אן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי, א"ל זיל הב אגרייהו, א"ל דינא הכי, א"ל אין וארחות לדיקים תשמור. וכתב המרדכי שם סי' רנז שאף כפינן לקיים הלכה זו של לפני מסורת הדין, וכן פסק הב"ח סי' יב שכן נוהגים בכל צי"ד בישראל לעשות בדבר ראוי ונכון ואע"פ שאין הדין כן. עיי"ש. וע"י טור ריש סי' שד, ופת"ש סי' שלג ס"ק ג בשם מ"ס חיים. וע"י תשו' רמ"ן או"ח סי' טז דרבים לריכים להתנהג כאדם חשוב ומחוייב להתנהג לפני מסורת הדין, ומוסד יש לו דין נכסי רבים, וע"י שו"ת מחזה אברהם חו"מ סי' א ותשובות רמ"ן או"ח סי' טז. וע"י פס"ד ירושלים כרך ז עמ' קטו וכרך א עמ' קלד שלפיכך כשדנים בין עובד למעביד, ובין הנהלת ת"ת לבין מלמד, יש לכופף את

המעביד לשלם למלמד לפניו משורת הדין. ועיי' מנחת ילחק ח"ו סי' קסז.